

КОНФЛІКТ ПОКОЛІНЬ У ДРАМІ ЛУТЦА ХЮБНЕРА «СЕРЦЕ БОКСЕРА»

Рязанцева Анна Костянтинівна, студентка IV курсу (групи ФНб-1-19-4.0д.), спеціальності «Філологія (німецька мова і література)» Факультету романо-германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: С. С. Кадубовська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології факультету романо-германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

У статті зосереджено увагу на проблемі конфлікту поколінь, ейджизму та шляхів подолання дискримінації літніх людей у драмі Лутца Хюбнера «Серце боксера».

Конфлікт поколінь виникає щоразу, коли інтереси чи ідеали одного покоління відкрито зіштовхуються з інтересами чи ідеалами іншого. Постає питання чи існує вирішення проблеми конфлікту поколінь, і яким його бачить автор у своєму літературному творі. У статті означену проблему розглянуто на прикладі п'єси німецького драматурга та режисера Лутца Хюбнера «Серце боксера», в якій тема міжпоколінного конфлікту є домінантною. Крім того автором запропоновано шляхи вирішення даного конфлікту та подолання стереотипних і дискримінаційних уявлень про вік.

Ключові слова: *конфлікт поколінь у літературі, ейджизм, Лутц Хюбнер, дискримінація, літня людина.*

Ейджизм та конфлікт поколінь – це дві пов'язані проблеми, які виникають у нашому суспільстві. Соціолог Кетлін Вудворд у своїй статті зазначає: «Вік – це категорія відмінностей, яка перетинається з іншими категоріями, такими як раса, етнічна приналежність, клас і стать, які разом створюють те, що можна назвати нашим втіленим соціальним становищем» (Woodward Kathleen, 2006: 165). Ці відмінності часто призводять до конфліктів між людьми різних вікових груп. Протистояння поколінь можна спостерігати в різних сферах життя: у сімейному колі, на робочому місці, у громадських місцях. Ці конфлікти можуть виникати з багатьох причин, таких як різні цінності, переконання, способи життя, стилі спілкування та життєвий досвід. Відомий психолог Ерік Еріксон зауважив: «Усім поколінням притаманні взаємні непорозуміння і конфлікти, оскільки кожне покоління зростає у світі, який дуже відрізняється від світу своїх батьків» (Erikson, 1973: 141).

Мета статті – дослідити зображення проблеми конфлікту поколінь у драмі Лутца Хюбнера «Серце Боксера» та виокремити запропоновані автором шляхи подолання дискримінації за віковою ознакою.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

– проаналізувати тему конфлікту поколінь в сучасній п'єсі Лутца Хюбнера «Серце боксера»;

- висвітлити проблему ейджизму у творі;
- дослідити, які варіанти шляхів вирішення проблеми конфлікту поколінь наводить у своїй п'єсі «Серце Боксера» Лутц Хюбнер.

Соціологи та психологи вивчали явище конфлікту поколінь. Їхні теорії можуть допомогти нам краще його зрозуміти. Одним із найвідоміших соціологів, який писав про міжпоколінний конфлікт, є Карл Мангейм. У своїй книзі «*Das Problem der Generation*» він стверджує, що відмінності між поколіннями зумовлені тим, що кожне покоління переживає різний історичний та соціальний етап, який формує його цінності й переконання: *«Кожне покоління має власну проблему, яку потрібно вирішити, власне завдання, яке потрібно виконати, власну долю, яку потрібно здійснити»* (Mannheim, 1928: 549).

Важливими для нашого дослідження є роботи Ніла Хоу та Вільяма Штрауса, які багато працювали над теорією конфлікту поколінь. У своїй книзі вони доводять, що кожне покоління має власні цінності й переконання, сформовані історичним і соціальним контекстом, в якому воно виросло: *«Кожне покоління має своє особливе обличчя, колективну ідентичність, сформовану його особливим місцем в історії, що відрізняє його від інших поколінь. Ця особистість формує цінності, ставлення й поведінку покоління і впливає на те, як воно взаємодіє з іншими поколіннями»* (Howe & Strauss, 1991: 5). Автори стверджують, що конфлікт між поколіннями є не лише результатом індивідуальних відмінностей у цінностях і переконаннях, але й наслідком глибших відмінностей між поколіннями, сформованих історичним і соціальним контекстом.

Часто негативним наслідком конфлікту між молодим і старшим поколінням стає ейджизм. Роберт Батлер вперше ввів термін «ейджизм» у 1969 році у своїй книзі «*Why Survive? Being Old in America*» (Butler, 1976: 18). У своїй нещодавній праці «*The Longevity Revolution: The Benefits and Challenges of Living a Long Life*» Батлер визначає ейджизм як «*процес систематичного стереотипізації та дискримінації людей через їхній вік*» (Butler, 2008: 1).

Причини вікової дискримінації є багатофакторними і на них можуть впливати різні соціальні, культурні й особистісні чинники. Однією з головних причин ейджизму є негативні стереотипи та сприйняття старіння, які можуть призвести до знецінення людей похилого віку в суспільстві. Негативні стереотипи про літніх людей як забудькуватих, повільних або непродуктивних можуть сприяти ейджизму та упередженості. Крім того, на дискримінацію за віком можуть впливати суспільні цінності та норми, які надають перевагу молодості та продуктивності, а не віку та досвіду.

На противагу до цього Мангейм зазначає, що конфлікти між поколіннями не обов'язково є чимось поганим, а радше природним наслідком різних історичних і соціальних змін: *«Конфлікти поколінь можуть стати позитивним фактором соціальних змін»* (Mannheim, 1928: 540). Напруженість між поколіннями може призвести до прогресу й інновацій, оскільки кожне покоління зіштовхується з новими викликами і знаходить нові рішення.

Зіткнення світоглядів може призвести до появи нових ідей і підходів, що допомагають суспільству адаптуватися до мінливих обставин. Молоді покоління мають перспективи та розробляють інновації, тоді як старші покоління можуть поділитися цінним досвідом і знаннями.

Лутц Хюбнер є видатним німецьким драматургом, режисером і актором, який протягом свого життя написав безліч успішних п'єс. Вплив цього драматурга на німецький театр не можна недооцінювати, адже своїми роботами він надихнув нове покоління театральних діячів. Він залишається важливим представником сучасного німецького театру, бо порушує у своїх роботах багато соціальних проблем, часто подаючи їх у гумористичній формі.

Відомою п'єсою Лутца Хюбнера є «Серце боксера», що порушує безліч актуальних питань нашого суспільства: конфлікт поколінь, ейджизм, проблеми з законом у неповнолітніх. Протагоністами твору є відомий у минулому боксер Лео, що зараз живе у будинку для літніх людей, та молодий парубок Джоджо, що відбуває трудове покарання у цьому ж місці, де має протягом певного часу виконувати різні роботи. На перший погляд, Джоджо – звичайний хуліган з неблагополучної родини, що намагається довести світу та усім довкола, що він крутий, крім того він сповнений ейджистських стереотипів щодо літніх людей. Прояви ейджизму ми прослідковуємо впродовж усієї п'єси «Серце боксера», на яких вибудовується конфлікт поколінь. Перші ж репліки молодика на адресу мешканця будинку для літніх людей були сповнені ненависті, образ і презирства. Джоджо зустрічає старого боксера безглуздими жартами й висміює його, хоча й сам знаходиться не у кращій ситуації: *«На що ти дивишся? Перший візит після війни, га? Не думай, що я роблю це заради людей. Чи схожий я на людину, яка поважає старших?»* (Hübner, 1996: 4). Юнак у грубій формі зневажає старість та літній вік: *«Ну, я знаю одне, перш ніж опинитися у такій пенсіонерській тюрмі, я вистрелю собі в голову»* (Hübner, 1996: 7). Також Джоджо демонструє ейджистські стереотипи щодо Лео: *«Старші покоління зазвичай такі балакучі. Немає історій із Середньовіччя? Сталінград?»* (Hübner, 1996: 8).

У першому акті старий Лео відкрито ігнорує парубка, намагається зробити вигляд, що він не чує його. Але згодом монолог Джоджо з самим собою переривається фразою Лео: *«Ти дійсно маєш характер»* (Hübner, 1996: 9). Це збило юнака з пантелику, найменше, що він очікував почути – це похвала. Між ними зав'язується справжній діалог поколінь. Складається враження, що Лео бачить Джоджо наскрізь. Він навіть знав, чому хлопець був таким пригніченим: через кохання до дівчини та несправедливе покарання:

«Ти хотів бути героєм, щоб твоя дівчина полюбила тебе, і для цього ти зробив добру справу. Це все одно хороший вчинок, навіть якщо тепер усі вважатимуть тебе дурнем. Ти повинен пишатися цим і якщо твоя дівчина не дурна, вона теж тобою пишається» (Hübner, 1996: 11). Лео ділиться своїм досвідом з Джоджо, дає йому поради, як завоювати увагу дівчини. Це усе викликає у юнака почуття довіри та вдячності.

У третьому акті Джоджо та Лео стають ще ближче один до одного. Хлопець дізнається, що старий у минулому був відомим боксером. Парубок

зачарований розповіддю Лео, його ставлення змінюється з байдужості на захоплення та гордість, він вважає Лео героєм: *«Червоний Лев! Ти справді був номером один!»* (Hübner, 1996: 15). *Хлопець починає відчувати щиру симпатію до дідуся: «Ти був справжньою зіркою, ти був боксером»* (Hübner, 1996: 15).

Не дивлячись на фанатизм Джоджо, Лео відгукується про своє минуле скромно. Він спокійно говорить про свої помилки та страхи і що це абсолютно нормально, чогось боятися або помилятися. Під час розмови виявляється, що Лео вдає з себе безпорадного старого дідуся, що пережив інсульт. Насправді ж він нажив собі чимало проблем через бійку з медичним братом, та після того, як він інсценував напад інсульту, його нарешті залишили у спокої. Лео довелося застосовувати силу через знущання та дискримінацію: *«Знаєш, не завжди легко бути старим, коли з тобою поводяться як з ідіотом»* (Hübner, 1996: 17). Лео озвучує життєву настанову, цінну пораду для юного Джоджо: *«Справжній боксер – це джентльмен, артист. У справжнього боксера настільки велике серце, що він не може нікого ненавидіти. Він б'є, але не з ненависті, а якщо пропустить удар, то це не кінець світу. Таке життя. Нокаут, ти падаєш на землю, потім знову встаєш. Приємно, коли ти виграєш, але коли ти програєш, добре, наступного разу»* (Hübner, 1996: 16). Це допомагає юнакові змінити свій погляд на життя, відмовитися від насильства.

Лео мріє втекти з будинку для літніх людей, що став для нього в'язницею. Він просить про допомогу у продажі старих речей, бо йому потрібні гроші для втечі. Джоджо допомагає старому та продає його дрібнички. Лео має плани переїхати на південь Франції і жити у свого колишнього супротивника по рингу та друга.

У четвертому акті Джоджо прийшов до будинку для літніх людей з підбитим оком. З розмови Лео зрозумів, що синець залишив ватажок банди. Джоджо своєю чергою вирішив помститися кривднику й убити його. Та, на щастя, Лео переконує хлопця не робити дурниць і не псувати собі життя. Це не вперше, коли Лео своєю мудрістю врятував Джоджо від халепи, допоміг йому. Але і юнак зробив багато зусиль для втечі дідуся з будинку для людей похилого віку.

Упродовж п'єси Джоджо немов відкриває очі й починає бачити перед собою не просто безпомічного старого чоловіка, який застряг проти своєї волі у будинку, що нагадує тюрму. Він побачив особистість і не просту, а з дуже сильним характером і цікавим минулим, мудру й добру, щиру душу, яка дійсно бажає йому добра. У свідомості юнака почали руйнуватися стереотипи щодо старшого покоління, яке нав'язало йому суспільство. Він почав сприймати Лео як справжнього друга, що так само має плани та мрії, свій характер та силу духу, чим і починає захоплюватися юний Джоджо. Боксер стає йому наставником, прикладом для наслідування, таким чином вичерпується конфлікт між ними. Хлопець просто не міг байдужо спостерігати за стражданнями друга, тому і організував втечу.

Лутц Хюбнер у своїй п'єсі показав нам шлях вирішення конфлікту поколінь і подолання ейджизму. Дві людини: Джоджо та Лео, знаходяться

в різних життєвих ситуаціях, мають велику різницю у віці, але все одно дуже схожі один на одного силою духу й характером. Лутц Хюбнер руйнує стереотипи щодо літніх людей. Замість безпомічного дідуса, що тільки засуджує інших і лається на молодь, він зображає справжнього борця за своє щастя, що може відстояти себе та водночас дати слушну пораду й підтримати товариша. Джоджо, розуміючи помилку, змінює ставлення до Лео, бо починає відчувати глибоку симпатію й повагу до нового товариша.

Одним із шляхів подолання конфлікту є відкритість і діалог між поколіннями. Саме завдяки тому, що Джоджо й Лео відкрились один одному, розповіли про свої хвилювання, страхи, проблеми, минуле й відбулося їх зближення, зародження нової дружби.

Інший підхід полягає в тому, щоб визнавати й цінувати відмінності між поколіннями. Кожне покоління має свої сильні й слабкі сторони; важливо їх приймати й поважати. Джоджо визнав Лео дійсно сильним духом і мудрим наставником і, навпаки, Лео побачив благородство Джоджо і його добре серце. Це дійсно стало поштовхом для подолання конфлікту між ними.

Нарешті, п'єса також показує, що подолання конфлікту можна досягти через співпрацю та підтримку. Коли Джоджо згодився допомогти Лео втекти з будинку для людей похилого віку, у двох друзів з'явилася спільна мета, яка і об'єднала їх. Співпраця і взаєморозуміння між поколіннями можуть допомогти подолати конфлікт і побудувати краще майбутнє.

Таким чином, конфлікт поколінь – це складна проблема, яка виникає через відмінності в цінностях, переконаннях і стереотипах між різними віковими групами. Цей конфлікт може виявлятися по-різному. Важливо вирішити цю проблему і знайти шляхи подолання розриву між поколіннями. Цього можна досягти через відкрите спілкування, розуміння і повагу до різних поглядів і досвіду, а також створення можливостей для взаємодії / співпраці між поколіннями. Важливо боротися з ейджизмом, який може загострити конфлікт поколінь і обмежити можливості та внесок літніх людей у суспільство.

Отже, нами проаналізовано тематику конфлікту поколінь у сучасній п'єсі Лутца Хюбнера «Серце боксера», висвітлено проблему ейджизму й досліджено, які варіанти шляхів вирішення проблеми конфлікту поколінь наводить у своїй п'єсі автор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Butler, Robert N. Why survive?: Being old in America. Johns Hopkins University Press, 1976. 512 p.
2. Butler Robert N. The Longevity Revolution: The Benefits and Challenges of Living a Long Life, Public Affairs Press, 2008. 576 p.
3. Erikson E.H. Identität und Lebenszyklus: Drei Aufsätze. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1973. 240 p.
4. Howe & Strauss. Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069. Morrow, 1991. 538 p.

5. Hübner Lutz. Das Herz eines Boxers, Ein Jugendtheaterstück, 1996. 70 p.
6. Karl Mannheim. «Das Problem der Generation». In: Karl Mannheim: Wissenssoziologie. Auswahl aus dem Werk. Hg. von Kurt H. Wolff, Luchterhand, Neuwied/Berlin, 1964. P. 509–581.
7. Woodward Kathleen. «Performing Age, Performing Gender». National Women's Studies Association Journal, 2006.18(1). P. 162–180.

REFERENCE

1. Butler, Robert N. Why survive?: Being old in America. Johns Hopkins University Press, 1976. 512 p.
2. Butler Robert N. The Longevity Revolution: The Benefits and Challenges of Living a Long Life, Public Affairs Press, 2008. 576 p.
3. Erikson E.H. Identität und Lebenszyklus: Drei Aufsätze. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1973. 240 p.
4. Howe & Strauss. Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069. Morrow, 1991. 538 p.
5. Hübner Lutz. Das Herz eines Boxers, Ein Jugendtheaterstück, 1996. 70 p.
6. Karl Mannheim. «Das Problem der Generation». In: Karl Mannheim: Wissenssoziologie. Auswahl aus dem Werk. Hg. von Kurt H. Wolff, Luchterhand, Neuwied/Berlin, 1964. P. 509–581.
7. Woodward Kathleen. «Performing Age, Performing Gender». National Women's Studies Association Journal, 2006.18(1). P. 162–180.